

обліку, яке веде до викривлення облікової вхідної інформації для процесу контролю на підприємстві, тому підприємства повинні вчасно здійснювати контроль даних операцій з метою оптимізації критеріїв довіри закордонних партнерів [4].

Таким чином, обліково-контрольне забезпечення управління товарів критичного імпорту під час війни повинен бути регулярним і достовірним та засвідчувати стан управління у зовнішньоекономічній сфері, і підлаштовуватися під потреби подальшого правового врегулювання відносин, що виникають і змінюються в процесах економіки і повноважень органів виконавчої влади.

Список використаних джерел: 1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 31.10.2022). 2. Про перелік товарів критичного імпорту: Постанова КМУ від 24.02.2022 р. № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.10.2022). 3. Постанова КМУ «Деякі питання критичного імпорту» від 16.03.2022 р. № 289. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/289-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.10.2022). 4. Господарський кодекс України від 13.04.2017 р. № 2019-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2> (дата звернення 31.10.2022).

УДК 658.338

Тарчинець О. С., аспірант кафедри економіки, обліку і оподаткування

Науковий керівник: **Маргасова В. Г.**, д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

***Ключові слова:** антикризове управління, банкрутство, внутрішній аудит, криза, ризики, система антикризового управління.*

Загострення світових кризових проявів в економіці останніх років призвело до зростання необхідності застосування антикризового управління як на рівні бізнес-сектору, так і на рівні загальнодержавної політики в цілому.

Система антикризового управління застосовується підприємствами з метою попередження та мінімізації впливу кризових факторів на свою діяльність.

Слід відзначити багатоманітність наукових підходів щодо трактування дефініції «антикризове управління». Узагальнюючи найбільш відомі з них, можна виокремити такі:

1. Антикризове управління – управлінська діяльність, що застосовується підприємством з метою виходу з критичного кризового стану, який вже настав, і подальшого економічного відновлення. Цей вид управління використовується суб'єктом господарювання на межі банкрутства, тоді, коли він не зможе самостійно подолати кризу, і для санації або ліквідації необхідним є стороннє втручання.

2. Антикризове управління визначається як превентивна діяльність, що передбачає реалізацію таких методів і процедур, які допоможуть завчасно ідентифікувати ймовірність настання кризи та мінімізувати можливість її розвитку. Таким чином, такий вид управління застосовується в докризовий період.

3. Антикризове управління – система процедур і дій, що поєднує і методи попередження кризових явищ, і заходи по оперативному реагуванню на їх прояви. Тобто третій підхід об'єднує два попередні трактування. Наприклад, О.О. Терещенко в контексті третього виокремлює ряд превентивних дій щодо мінімізації можливості настання фінансової кризи: систематичний аналіз сильних та слабких сторін підприємства, оцінка ймовірності банкрутства. В даному аспекті важливого значення набуває управління ризиками, що являє собою комплекс заходів щодо ідентифікації, оцінки та усунення фінансових ризиків суб'єкта господарювання, а також застосування системи превентивних дій [1; 2; 3].

В. В. Гобела, З. Б. Живко, Г. З. Леськів та С. І. Мельник визначають антикризове управління як «систему управлінських заходів щодо діагностики, запобігання, нейтралізації та подолання кризових явищ та їх причин на всіх рівнях управління», відзначаючи, що підґрунтям для нього служать загальні принципи та методи, що є складовими управлінського процесу. Науковці вважають, що «основною метою антикризового менеджменту є забезпечення стабільного фінансового становища в результаті своєчасного реагування на зміни, викликані зовнішнім середовищем (економічні, політичні, соціальні, міжнародні трансформації) шляхом упровадження антикризових інструментів для вирішення тимчасових фінансових проблем підприємства і з метою подолання симптомів банкрутства» [4].

У цьому контексті ключове значення внутрішнього аудиту полягає в оперативному виявленні кризових ознак, що виникають в процесі здійснення підприємством своєї звичайної діяльності, і водночас являють собою визначальні періоди його функціонування.

Кризовий етап діяльності підприємства супроводжується дією внутрішніх і зовнішніх факторів. Це вимагає принципово нового і оперативного реагування на ризики та спричинені ними кризові наслідки. Відповідно з метою визначення ризиків банкрутства під час внутрішнього аудиту необхідно:

- 1) ідентифікувати фазу кризи;
- 2) визначити і проаналізувати стадію життєвого циклу підприємства з метою застосування найбільш ефективної методики санаційних дій;
- 3) окреслити інформаційно-аналітичне забезпечення і створити методичний інструментарій внутрішнього аудиту окремо для різних етапів кризи підприємства [5].

Необхідним при внутрішньому аудиті також є постійний моніторинг фінансових показників з метою здійснення прогнозів кризових станів для своєчасного визначення ймовірності банкрутства та реалізації відповідних превентивних заходів. Під час створення інструментів антикризового управління необхідним є усвідомлення та врахування того, що підприємство, виходячи з однієї кризової фази, може потрапити в іншу, а це вимагатиме від системи внутрішнього аудиту зовсім нових відмінних стратегічних рішень в управлінні [5].

Таким чином, перед системою внутрішнього аудиту на сьогодні постає розширений перелік завдань, що не обмежується лише перевіркою достовірності фінансової звітності та розробкою заходів оптимізації витрат. Система внутрішнього аудиту повинна охоплювати всі аспекти, процеси, операції, фактори, що безпосередньо або опосередковано впливають на економічні, соціальні та фінансові наслідки функціонування підприємства. Важливою функцією внутрішнього аудиту стає попередження виникнення кризових процесів на підприємстві. Вагомий вплив на зміну підходів та методики реалізації внутрішнього аудиту має гармонізація із закордонними стандартами корпоративного управління та контролю, робота відділу внутрішнього аудиту щодо розробки та виконання тактичних і стратегічних завдань щодо аналізу безперервності діяльності підприємства, реалізація ефективних заходів мінімізації ризиків банкрутства, запобігання корупції та протиправним діям на підприємстві.

Список використаних джерел: 1. Васечко Л. І. Антикризове управління як інструмент попередження загрози банкрутства підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6484>. 2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 824 с. 3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. Київ: КНЕУ, 2004. 268 с. 4. Гобела В. В., Живко З. Б., Леськів Г. З., Мельник С. І. Управління кризовими ситуаціями: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 228 с. 5. Семенець А. Моніторинг імовірності банкрутства в системі внутрішнього аудиту підприємств торгівлі. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. № 2. С. 305-314.